

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ТЕОРІЇ ЛІТЕРАТУРИ

**V Міжнародна наукова конференція
(Київ, 16–17 травня 2024 р.)**

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

КИЇВ 2024

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ДРУКУ
Вченою радою
факультету іноземної філології
УДУ імені Михайла Драгоманова
(протокол № 11 від «20» червня 2024 р.)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

ЛЕМІШ Н.Є. – доктор філологічних наук, професор

КОРНІЄНКО О.О. – доктор філологічних наук, професор

ПАХАРЄВА Т.А. – доктор філологічних наук, професор

КОСТЮК О.М. – кандидат філологічних наук, доцент

V Міжнародна наукова конференція «Аналіз та інтерпретація художнього тексту: проблеми, стратегії, розвідки» (Київ, 16-17 травня 2024 р.). Тези доповідей / Відповід. ред. Т. А. Пахарєва, ред. та підгот. до друку Т. А. Пахарєва, О. М. Костюк. К.: УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. – 101 с. - електронне видання.

Видання відображає проблематику конференції, що її було присвячено різноманітним аспектам функціонування літератури в міжмистецькому просторі, зокрема, літературній складовій у синтетичних видах мистецтва; музичній, живописній, кінематографічній складовим поетики літературного твору; міжмистецькій взаємодії в межах індивідуальної творчої практики; взаємодії літератури з іншими видами мистецтва в жанровому аспекті; впливу цифрових технологій на форми та способи функціонування літератури в міжмистецькому просторі.

легко прилаштовується до сьогочасних реалій зменшення уваги до художньої літератури і віднаходить шляхи посилення інтересу до неї і власної затребуваності в літературному процесі сьогодення за допомогою нових медійних можливостей.

Література

1. Баран Є. У місці, названому Тофет.../ Процюк С. Десятий рядок. Київ : Український пріоритет, 2014. С. 5–9.
2. Бондар-Терещенко І. Журналістика як література. ПіК. 2000. № 9. С. 40–41.
3. Махно В. З голосних і приголосних. Енциклопедичний словник імен, міст, птахів, рослин та усілякої всячини. Київ : Yakaboo Publishing, 2023. С. 246–250.
4. Михида С. П. Мегатекст і особистість письменника. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2006. № 26. С. 58–62.
5. McLuhan M. Understanding Media: The Extensions of Man. McGraw-Hill, 1964. 258 p.

Юферева О. В.
(Київ, Україна)

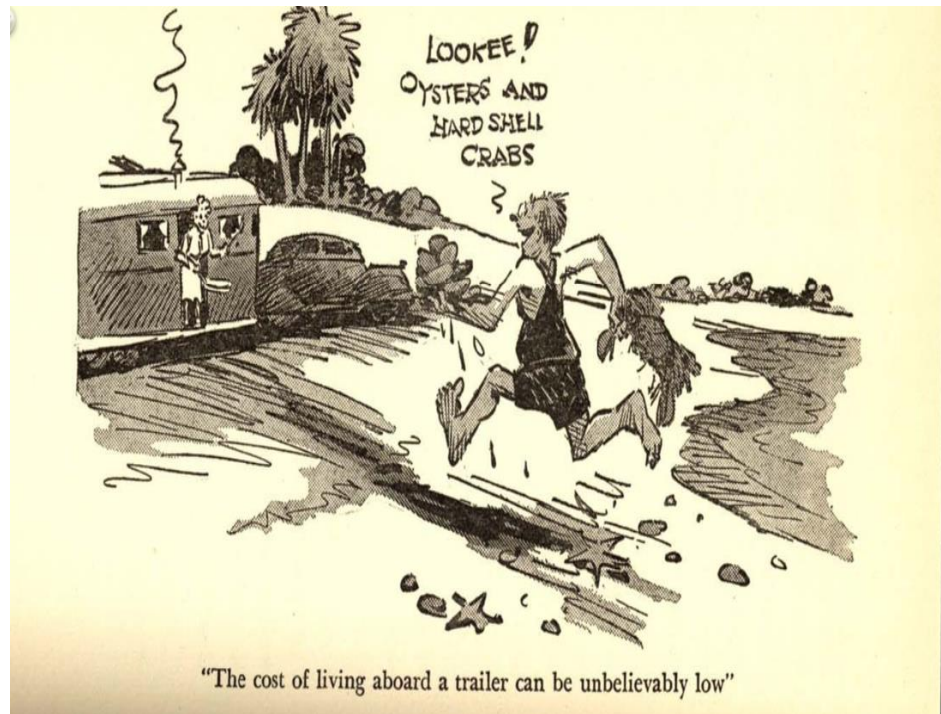
КАРИКАТУРА ЯК НАРАТИВНИЙ МЕТАЛЕПСИС У ПОДОРОЖНЬОМУ ТЕКСТІ

Аналіз наративних характеристик фактологічного письма відштовхується від специфіки гомодієгетичної нарації. Подальші спостереження виявляють функціональні розгалуження наратора та персонажа, зумовлені особливою дієгетичною ситуацією літератури нонфікшн. К. Гак бачить цю проблему крізь актуалізацію концепту фокалізації Ж. Женетта, висуваючи питання щодо наративних інстанцій: «хто сприймає» не є тотожним тому, «хто говорить» [3, с. 208]. Якщо ж у фактологічному тексті з'являються іконічні елементи, які додають аспект «демонстрування», то це призводить до розширення дієгетичного простору. Такими елементами є карикатура в подорожньому тексті. Отже, мета дослідження полягає у визначенні теоретико-методологічних інструментів вивчення наративних функцій карикатури у тревелозі як документальному тексті.

Наприклад, розглянемо карикатурне автозображення [1, с.90] з тревелогу Д. Н. Дарлінга “The Cruise of the Bouncing Betsy. A Trailer Travelogue” (1937).

Емоційна стриманість та дистанційованість особи-наратора перетинається з активністю та експресивністю наратора-персонажа. Наратор-персонаж не обмежується оповіддю про зовнішні перипетії подорожі, а залучений у різні форми контакту із середовищем, на відміну від особи-наратора. У наративі немає ситуації, яка б візуалізувалася наведеною ілюстрацією, однак саме вона не тільки надає більше деталей фінальній частині подорожі, а й формує зовсім інший образ наратора. І залишається гадати, чи дійсно автор бігав узбережжям зі власноруч спійманими крабами чи це проєкція його бажань, чи, навпаки, ілюзією є образ

особи-наратора, який постає як немолодий та хворий на бронхіт чоловік, що наважується на «ризиковану» подорож.

Карикатура у тревелогах Дарлінга, крім очевидних засобів гіперболізації та комізму, які посилюють імагінативний потенціал тексту, актуалізує фікціональність на різних рівнях тексту, особливо ж авторепрезентації. Подібна закономірність фіксується і в іншому тревелозі карикатуриста «Ding Goes to Russia» (1932), проте навіть із більш значущими розходженням між вербальною та візуальною частинами. Наприклад, у візуальній частині формується «зона контакту» з іншим світом, знімається дистанція, яку не може подолати особа-наратор, залишаючись спостерігачем.

Розкриттю багат шаровості наративної структури тревелогів і ширше, документальної літератури, із включенням карикатури, сприяє категорія металепису як зсуву між світом, у якому говориться та про який говориться, за визначенням Ж. Женетта [2, с. 236]. Проте останнім часом положення щодо металепису здобули уточнень і доповнень. Зокрема, наратологи підкреслили, що металепис може відбуватися за межами вербального дискурсу, адже в інших медіа відбувається «створення можливих світів» без істотного зв'язку із наративом, трансгресія між вигаданим та дійсним (онтологічним) світами.

Зміщення суб'єкта оповіді та її об'єкта, створення ілюзії та її зруйнування – риси металепису, що ми фіксуємо в подорожніх творах Д. Дарлінга. З одного боку, наративні порушення викликають посилення комічного ефекту. З іншого, виникає своєрідне суперництво двох наративних інстанцій, адже те, як діє персонаж сприймається як більш значуще та переконливе, ніж те, що бачить наратор.

Література

1. Darling J.N. *The Cruise of the Bouncing Betsy. A Trailer Travelogue*. New York: Frederick A. Stokes Company, 1937.
2. Genette G. *Narrative Discourse*. Revisited. Ithaca: Cornell UP, 1988.
3. Huck Ch. Coming to Our Senses: Narratology and the Visual. *Modeling Mediacy: Point of View, Perspective, Focalization*, ed. Peter Hiithn, Wolf Schmidt, and Jérg Schonert. Berlin, New York: de Gruyter, 2009, pp. 201–218.